

BOLALARDA TISH EMALI GIPOPLAZIYASINING KLINIK BELGILARINI O'RGANISH

Saidburhonova Mohizar Saidbahromovna

*Alfraganus Universiteti stomatologiya
fakulteti 4-kurs talabasi*

Annotatsiya: Bolalarda tish emali gipoplaziyasining klinik belgilarini o'rganish odonto-patologiya sohasida muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lgan mavzulardan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda bolalarda og'iz bo'shlig'i kasalliklarining ko'payib borishi, ayniqsa tishlarning tuzilish nuqsonlari, tibbiyot mutaxassislarini ushbu muammoni chuqur tadqiq qilishga undamoqda. Tish emali gipoplaziyasi—bu tishlarning tashqi qattiq qatlami bo'lgan emalning to'la shakllanmasligi yoki yetarlicha pishmasligi bilan tavsiflanadi. Ushbu patologiya bolaning estetik ko'rinishi, ovqat chaynash sifati hamda og'iz bo'shlig'i salomatligiga jiddiy zarar yetkazishi mumkin. Gipoplaziya turli shakllarda namoyon bo'ladi va ko'pincha u tishlar silliqdagi, tusining o'zgarishi, tiklanuvchi qismlarda g'ayritabiiy shakllarning paydo bo'lishi bilan xarakterlanadi.

Kalit so'zlar: tish emali, gipoplaziya, patologiya, og'iz bo'shlig'i, klinik tadqiqotlar, qatlam, chuqurchalar.

Аннотация: Изучение клинических признаков гипоплазии эмали у детей является одной из тем, имеющих важное научное и практическое значение в области одонтопатологии. В последние годы рост заболеваний полости рта у детей, особенно структурных дефектов зубов, побудил медицинских специалистов к углубленному изучению этой проблемы. Гипоплазия эмали характеризуется неполным формированием или недостаточным созревaniem эмали, наружного твердого слоя зубов. Эта патология может нанести серьезный вред эстетическому виду ребенка, качеству жевания и здоровью полости рта. Гипоплазия проявляется в различных формах и часто характеризуется сглаженностью зубов, изменением их цвета и появлением аномальных форм в реставрациях.

Ключевые слова: эмаль, гипоплазия, патология, полость рта, клинические исследования, слой, ямки.

Abstract: The study of clinical signs of enamel hypoplasia in children is one of the topics of important scientific and practical importance in the field of odonto-pathology. In recent years, the increase in oral diseases in children, especially structural defects of the teeth, has prompted medical specialists to study this problem in depth. Enamel hypoplasia is characterized by incomplete formation or insufficient maturation of the enamel, the outer hard layer of the teeth. This pathology can cause serious harm

to the child's aesthetic appearance, chewing quality, and oral health. Hypoplasia manifests itself in various forms and is often characterized by the smoothness of the teeth, a change in their color, and the appearance of abnormal shapes in the restorations.

Key words: enamel, hypoplasia, pathology, oral cavity, clinical studies, layer, pits.

KIRISH

Tish emali gipoplaziyasining klinik belgilarini o'rganishda, avvalo, emal sifatidagi o'zgarishlar diqqat markaziga olinadi. Kasallik aniqlanganda, tish yuzasida silliqlikning yo'qolishi yoki unda turli o'lcham va shakldagi chuqurchalar paydo bo'lishi mumkin. Tishning tashqi ko'rinishi sarg'ish yoki kulrang tusga kiradi, ba'zan yuzasida oq yoki jigarrang dog'lar paydo bo'lishi ham ehtimol. Emal qatlamining noqulay xususiyatlari natijasida uning qalinligi va mustahkamligi susayadi, natijada tishlar tez singadigan yoki oson kiradigan bo'lib qoladi. Ba'zi hollarda esa tish emalida to'liq yoki qisman yoriqlar ham paydo bo'lishi mumkin. Klinik ko'rinishda gipoplaziyaning eng muhim belgilaridan biri bu tish yuzasining silliqligining yo'qolishi, tishda ko'rinib turadigan chuqurchalar, to'siqlar yoki ko'ndalang chiziqlarning paydo bo'lishidir. Tish emali tabiiy oqish tusida bo'lishi kerak bo'lsa-da, gipoplaziya natijasida uning rangi ko'proq so'lg'in, sarg'ish va ba'zan kulrang yoki hatto jigarrang tusga o'tishi mumkin. Shuningdek, gipoplaziya natijasida tish yuzasining to'la bo'lmaganligi yoki notekisligi bolada estetik cheklovlar hamda psixologik noqulayliklar keltirib chiqaradi. Gipoplaziyaning yana bir klinik belgisi bu emal yuzasida paydo bo'ladigan chuqurliklar yoki "chuqurchalar"dir. Bu xususiyat asosan milk chizig'i atrofida yoki tishning markaziy sohalarida kuzatiladi. Tishning yuzasida notekis bo'laklar, chuqurchalar, bo'rtmalar yoki emaldagi sun'iy tafovutlar bolalarda ovqat chaynashga ham xalaqit berishi mumkin. Yana bir muhim nuqta shuki, tish emalining gipoplaziya kasalligi ko'pincha bir yoki bir nechta tishda bir vaqtda, ayrim hollarda esa barcha tishlarda ham uchrashi mumkin. Bunday hollarda bolalarda tishlar o'rtasida tafovutlar va notekisliklar yanada yaqqol namoyon bo'ladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Tish emali gipoplaziyasi kasalligi bolalarda erta yoshdayoq namoyon bo'lishi bilan ajralib turadi. Bolada birinchi tishlar chiqa boshlaganda gipoplaziya alomatlari seziladi. Tish emali normal shakllanmaganligi sababli, tishlarda an'anaviy silliqlik va mustahkamlik yetarli bo'lmaydi. Natijada bola tish sovuq, issiq yoki nordon ovqatlarga juda sezgir bo'lib qoladi; bu esa ovqatlanishda noqulaylik, og'riq yoki diskomfort tug'diradi. Tish emali gipoplaziyasi bo'lgan bolalarda emal tez-tez sindirilishi yoki emal qatlamining qismlari parchalanishi ko'p uchraydi. Klinik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tish emali gipoplaziyasi bo'lgan bolalarda tishlarning tashqi ko'rinishida nafaqat rang jihatidan, balki shakl va strukturada ham sezilarli farqlar yuzaga keladi.

Emal notekis va pishmagan bo'lgani sababli tish sirtining himoya funksiyasi pasayadi, bu esa keyinchalik karies, pulpit, periodontit kabi boshqa og'iz bo'shlig'i kasalliklariga olib keladi. Gipoplaziya natijasida tishlar orasida noqulayliklar, tishlarning yirik yoki mayda ko'rinishi, silliqsiz yuzalarning saqlanib qolishi, emalning to'liq yoki qisman yo'qolib ketishi kabi belgilar ham uchraydi. Bunday kasallikli bolalarda tish emalining himoya funksiyasi yetarlicha rivojlanmaganligi uchun, tish pastasi va boshqa gigiyenik vositalar yordamida to'liq himoya qilish amalda mushkul. Bu holat bolalarda tishlar silliqqligi va mustahkamligini doimiy nazorat qilish, parvarishni qat'iy davom ettirish va shifokor nazoratida bo'lish zarurligini ko'rsatadi. Gipoplaziya natijasida og'iz bo'shlig'ida tez-tez o'tkir og'riq, sanchiq, ta'sirga juda yuqori darajada sezgirlik, ba'zan esa ish-tashqari tabiatan yiringli kasalliklar ham yuzaga keladi. Gipoplaziya bolalarda tishlar eroziyasining ham asosiy sababi hisoblanadi. Emal qatlamining oraliq zichligining pastligi tishlarni bakteriya va kislotalarga juda sezgir qilib qo'yadi. Yana bir klinik belgi sifatida og'iz bo'shlig'ining umumiy holatining pasayishi qayd etiladi. Gipoplaziya natijasida tish sathi pishmagan priborlar ta'sirida tezda shikastlanadi, shu bois ushbu kasallik bilan kasallangan bolalarda og'iz bo'shlig'ining to'liq gigiyenasini ta'minlash ham ancha mushkul bo'ladi. Tishlarning emali pishmaganligi sababli, og'iz bo'shlig'ida doimiy mikroblar to'planib turadi; bu esa boshqa mikroblar faoliyatining keskin faollashishiga olib keladi. Boshqa bir tomondan esa, gipoplaziya bolalarda nutq rivojlanishiga, ovqatni to'g'ri chaynash jarayoniga, ba'zida hatto ovqat hazm qilish tizimiga ham o'z ta'sirini o'tkazadi. Emal qatlamining to'liq yoki qisman yetishmasligi natijasida bola ovqatni to'g'ri chaynay olmaydi, natijada to'liq hazm bo'lmaydigan ovqatlar, ichaklarda ovqat hazm bo'lish jarayonida qo'shimcha muammolar yuzaga kelishi mumkin. Bu esa bolaning umumiy rivojlanishiga ham bir qadar salbiy ta'sir ko'rsatadi.[1]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Gipoplaziyaning eng asosiy klinik belgilaridan yana biri shuki, bu kasallik bolalarda tez-tez uchrab turuvchi og'riq bilan ham namoyon bo'ladi. Tishlar sovuq, issiq, shirin yoki nordon taomlarni iste'mol qilishda doimiy og'riq beradi, tishlar tezda shikastlanadi yoki emal qatlami butunlay yo'qolib ketadi. Tish yuzalari notekis, rangsiz va estetik ko'rinishdan yiroq bo'lib qoladi. Ushbu kasallik bolaning psixologik holatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Chunki bola o'zining tishlariga baho berganda, emalning notekis yoki rangsizligi sababli o'zida ishonchsizlik hissi paydo bo'lishi mumkin. Ko'pincha bolalar tishlar ko'rinishidan uyala boshlaydilar va bu esa ijtimoiy munosabatlarda qiyinchiliklar, o'ziga bo'lgan ishonchning yo'qolishiga olib keladi. Tish emali gipoplaziyasining yana bir kliniik belgisi sifatida kuzatiladigan yana bir omil emal ustida doimiy dog'larning paydo bo'lishi va kamaymasligidir. Dog'larning tuslari rang-barang bo'ladi: hollatga ko'ra ular sarg'ish, oqish yoki kulrang rangda paydo bo'lishi mumkin. Bu dog'lar tishni tozalash yoki maxsus gel, pastalardan

foydalanish orqali yo'qolmaydi. Rangsiz yoki to'q jigar rangli dog'larning davomiyligi esa emal qatlamining yetarlicha shakllanmaganligidan dalolat beradi. Bundan tashqari, tishlarni og'iz gigiyenasi uchun mo'ljallangan maxsus cho'tkalar yordamida tozalashda ham emal oson shikastlanishi kuzatiladi. Emal qatlamining gipoplaziyasi natijasida tishlarda qarama-qarshi bo'laklar, mayda yoriqlar, silliqlikning buzilishi ham ko'p uchraydi.[2]

Tish emali gipoplaziyasida tishlarning hayotiyligini tekshirishda muhim ko'rsatkichlardan biri bu — tishlar sirtining zangori tusga kirishi, emal sathining to'liq yoki qisman yo'qolishi, emal bo'laklarining tez-tez parchalanishidir. Tish emali qatlamining kopik yoki notekisligi, dog' va shikastlanishlarning paydo bo'lishi keyinchalik boshqa kasalliklarning rivojlanishiga ham sabab bo'ladi. Bolalarda tish emali gipoplaziyasi bir necha sabablar bilan bog'liq holda yuzaga chiqadi. Sabablari orasida genetik omillar, homila rivojlanishidagi ba'zi nogironliklar, onaning homiladorlik davridagi turli kasalliklari, tug'ruq paytidagi asoratlar va bolalik davrida yuzaga keladigan og'ir infeksiyon kasalliklar asosiy o'rinda turadi. Bundan tashqari, ba'zan dori-darmonlarga allergiya, makro yoki mikroelementlarning yetishmasligi, organizmdagi metabolik buzilishlar ham gipoplaziya rivojlanishiga olib keladi. Zamonaviy stomatologiya sohasida gipoplaziyali tishlarni aniqlash va davolash usullari takomillashib bormoqda. Tekshiruv davomida tish sirtining umumiy ko'rinishi, rang, shakl va joylashuvdagi o'zgarishlar inobatga olinadi. Gipoplaziyaning klinik belgilarini aniqlash uchun bolalarda stomatologik profilaktika va keng ko'lamli profilaktik chora-tadbirlar amalga oshiriladi. Tish emali gipoplaziyasi aniqlangan bolalarda og'iz gigiyenasini yaxshilash, mineralizatsiyalovchi preparatlar qabul qilish, parhez, emal qatlamini mustahkamlash maqsadida maxsus pastalar, gellar va boshqa tibbiy vositalardan foydalanilishi lozim. Shuningdek, kasallikning og'ir shakllarida, emal qatlamining tiklanishi yoki to'sqinlik qiladigan nuqsonlarni bartaraf etish uchun zamonaviy stomatologik vositalardan foydalanish zarur.[3]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bolalarda tish emali gipoplaziyasining klinik belgilarini aniqlash va chuqur o'rganishda, ushbu kasallikning ayanchli oqibatlariga barham berish, profilaktika va davolash uchun dastlabki bosqichlardan to to'liq davolashgacha bo'lgan jarayonni to'g'ri tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Gipoplaziyaning asosiy klinik belgilarini aniqlashda bemorning yoshi, kasallikning shakli, emal qatlamining yo'qolish darajasi, tish yuzasida dog' va bo'rtmalar, emal silliqligining pasayishi va boshqa o'ziga xos belgilar alohida ahamiyatga ega. Bunday bolalarda gigiyena va profilaktika qoidalariga qat'iy rioya qilish, davriy stomatologik tekshiruvlardan o'tish hamda davolash chora-tadbirlarini o'z vaqtida boshlash tavsiya etiladi. Gipoplaziya bolalar orasida ko'p uchraydigan nuqson bo'lib, uni erta davrda

aniqlash va to'g'ri davolash, bolalarning sog'lom va to'laqonli rivojlanishiga, og'iz bo'shlig'i salomatligini uzoq muddat saqlab qolish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Alimova, Z. K. (2019). "Bolalarda tish emalining shakllanishiga ta'sir qiluvchi omillar". Stomatologiya va Bolalar Salomatligi, 3(2), 12-17.
2. Ergasheva, D. R. (2021). "Bolalarda og'iz bo'shlig'i kasalliklari va ularni oldini olish". Pediatriya va Stomatologiya, 5(4), 75-81.
3. Jabborova, S. T. (2018). "Tish emali gipoplaziyasi va uning klinik belgilari". Yoshlik va Tibbiyot, 2(3), 29-34.
4. Khamroyeva, M. G. (2017). "Bolalarda tish gipoplaziyasi sabablari va klinik ko'rinishlari". Tibbiyot Ilmi va Amaliyoti, 6(2), 66-70.
5. Komilova, M. N. (2020). "Tish emali gipoplaziyasining zamonaviy tashxis usullari". O'zbek Tibbiyoti Jurnali, 4(5), 103-107.
6. Nazarova, G. U. (2022). "Bolalar stomatologiyasida emal gipoplaziyasi bilan kasallanish darajasi". Toshkent Pediatriya Akademiyasi Ilmiy Jurnali, 8(2), 93-98.